Єднаймося в Просвіті!

ГАЛИЦЬКА ПРОСВІТА

Ляхи були, усе взяли,
Кров повипивали!..
А москалі і світ Божий
В путо закували.

Тарас ШЕВЧЕНКО

38 (453)
19 вересня 2013 р.

Тижневик “Галицька Просвіта” * Засновник – Івано-Франківське ОО ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка * Свідоцтво – ІФ № 521 від 15.06.2004 р. * Шеф-редактор – Степан Волковецький * Головний редактор – Богдан Вівчар * Літературний редактор – Ірина Шумада * Верстка – Марія Дзебчук * Набір – Наталія Дяченко * Друк – КП фірма “ЛІК” * Тираж – 2000 примірників * Замовлення – № 1049 * Наша адреса: 76018, м. Івано-Франківськ, вул. М. Грушевського,18 * тел. (0342) 75-05-86, * тел./факс (03422) 2-38-67 * e-mail: oblasna-prosvita@ukr.net * http://uaprosvita.if.ua/ * Наші реквізити: Р/р 26003300012896 в ПАТ “Ідея Банк” МФО 336310, код 04929075. * За зміст і достовірність інформації у рекламі відповідає рекламодавець * Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій і подає матеріали для дискусії * За точність викладених фактів відповідає автор * Редакція застерігає за собою право редаґувати і скорочувати матеріали * Листування з читачами – тільки на сторінках газети

КОЛОНКА РЕДАКТОРА

НАМ СВОЄ РОБИТЬ!

Нарешті. Нарешті влада хоче в Європу. Хоч у Європі вона ніби завжди. І колишня комуністична, і нинішня українська. Мене завжди дивував отой феномен владної дволикості: владоможці їздили на мерседесах, вчили своїх нащадків у європейських школах і вишах, вони самі лікувалися у тамтешніх лічницях і там же відпочивали на курортах… Словом, користувалися всіма благами західної цивілізації, а ось народу – зась. Йому показували на Схід – на білокам’яну й червонозоряну...

«Нам не треба ковбаси, нам не треба масла, лиш би в Москві на Кремлі зірка не погасла…» – навіювали вони масам. І маси на це велися.

Хоч, як на мене, влада завжди хотіла й жила по-європейськи, а хотіла й правила, хай і у васальній залежності від Кремля, по-азійськи. Бо якщо народу показати й надати європейські стандарти і цінності, до яких він стремів, то нині вже по-азійськи правити не будеш. І так би, напевно, й продовжувалось, якби Москва, вибудовуючи неоімперію, не стала повністю іґнорувати інтереси васалів, заманюючи їх до Митного союзу. Рятуючись від азійської потопи, влада повернулася до Європи. І в цьому її інтереси збіглися з прагненням мас. Так ми і стали попутниками до Європейського союзу.

Щоправда, ЄС висуває перед Україною ряд вимог. Захід сподівається, що Україна до Вільнюського саміту у листопаді удосконалить виборче законодавство, проведе реформу судової системи, вирішить проблему вибіркового правосуддя, зокрема, колишнього прем’єра Юлії Тимошенко… Київ погодився на такі умови.

І Москва, розуміючи, що вона втрачає Україну, сполошилася, від погроз перейшла до торгової війни, змушуючи Україну вступити до Митного союзу. Оцінюючи ситуацію, колишній радник президента США, провідний американський геостратег Збіґнєв Бжезінський наголосив, що сьогодні українці відстоюють незалежність, альтернативою якій – бути провінцією у складі «Великої Росії».

Говорячи про євроінтеґрацію країн колишнього СРСР, Бжезінський зазначив, що Росія намагається оживити «зав’явшу доктрину» російського світу. Однак самій Москві пішло б на користь, якби Україна стала частиною ЄС. «Це набагато перспективніше майбутнє для Росії, ніж варіант, коли Росія є ізольованою і намагається підкупом домогтися інтеґрації України у свою нову імперію, одночасно будучи затисненою між об’єднаною Європою та Китаєм, який нарощує міць», – сказав він.

При цьому, говорячи про Митний союз, Бжезінський наголосив, що жодних прихованих мотивів у Москви немає, тому що там все «абсолютно очевидно». «Його сутність полягає в спробі підкорити одну за одною незалежні сьогодні пострадянські країни. Україна в цьому контексті є найбільшим «трофеєм», і гадаю, що росіяни сповнені рішучості підкорити її. Насправді ж питання в тому, чи готові українці відстояти свою незалежність? Тому самі українці повинні визначити, чи бути їм знову провінцією у складі великої Росії», – зазначив політолог.

Гадаємо, що ще одного Переяслава історія нам не пробачить. Вона дала нам такий страшний урок жорстокого нищення українства протягом століть, що лозунґом дня має стати заклик Дмитра Донцова: «Геть від Москви!» Бо ніколи нічого доброго вона нам не дала й не дасть.

Уже сьогодні, втрачаючи Україну, вона розгортає проти неї цілі стратегічні фронти в економічному, політичному, духовному й, не виключено, – воєнному напрямках, настановляючи у їхньому керівництві найзапекліших українофобів. Маємо це усвідомлювати й розуміти, що легкого шляху до Європи не буде. Тому повинні самі змінювати себе, насамперед, духовно і ментально.

У цій царині варто утверджувати не стільки європейські, як християнські цінності. І працювати, облагороджувати своє житло, домівку, життєве середовище. Уже завтра ми не заживемо, як європейці. Але, ставши на твердий європейський гостинець, ми таки станемо нарівні з іншими народами.

Богдан ВІВЧАР

ГОСТІ

ЗБУДУВАТИ НОВУ УКРАЇНУ

В Івано-Франківську побував відомий політик Юрій Луценко. Він взяв участь у дискусійному клубі 17 «Про-позиція».

Гість поділився своїм баченням майбутнього української політики, зокрема говорив про президентські вибори, і розповів про свій проект «Третя Українська Республіка».

Аналізуючи кандидатури на пост Президента, зауважив, що на сьогодні в Україні немає ідеального кандидата на цю посаду, однак, на його думку, зараз не час перебирати персоналіями, варто перебирати сценарії мабутнього і думати про те, щоб запропонували суспільству нову програму розвитку. «Ми мусимо говорити про нову систему, про новий фундамент Української держави… Нам потрібно почати говорити про нову Україну, а не про нового Президента», – стверджує Луценко.

Кандидат, який має намір іти на вибори, повинен запропонувати виборцям чітку програму і пункти її втілення в життя. А таких є чотири персони (Арсеній Яценюк, Олег Тягнибок, Юлія Тимошенко та Віталій Кличко). У кожного з них є шанси, однак він сподівається, що їм вдасться досягти порозуміння і висунути єдиного кандидата.

Сам же Юрій Луценко на вибори йти не буде. Каже, що буде у команді того, хто запропонує чіткий план, хто покаже, як рухатися далі.

АНОНС

20 вересня – ПОЗАЧЕРГОВА 24-та СЕСІЯ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Враховуючи пропозицію 40 депутатів обласної ради та відповідно до статті 46 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» та інших документів, рішенням голови Василя Скрипничука вирішили скликати сесію 20 вересня ц. р. (початок о 10 годині) в залі засідань обласної ради (IV поверх) з таким порядком денним:

Про погодження проекту угоди про розподіл вуглеводнів, які видобуватимуть у межах ділянки «Олеська», між державою Україна, компанією «Шеврон Юкрейн Б. В.» й товариством з обмеженою відповідальністю «Надра Олеська».

ПОДІЇ

ЗАПРОШЕННЯ ДО ЧИТАННЯ

У Львові відбувся XX Форум видавців. У рамках Форуму відбувся книжковий ярмарок. 350 авторів презентували свої літературні новинки й обговорили літературні процеси в Україні та світі. А ось гран-прі Форуму розділили між собою три видавництва.

Торік жодна з книжок не отримала гран-прі, на цей раз три книги розділили поміж собою перемогу. Без скандалу поміж членами журі не обійшлось. «Фізика майбутнього» японського автора Мітіо Кайку, видавництва «Літопис»; «П’ятикнижжя» Грицька Чубая, видане «Видавництвом Старого лева»; монографія французького дослідника Клода Маркаде про художника Казимира Малевича, видана «Родоводом» – набрали однакову кількість голосів, відтак усі три названі найкращими книгами року.

Почесним гостем Форуму стала Польща, яка презентувала понад 200 різних подій. А країну на книжковому святі представляв міністр культури Польщі Богдан Здроєвський.

Власне, Польща мала б стати для України прикладом щодо підтримки книговидання, зазначають експерти. Для прикладу, на одного громадянина України на рік видається 1,4 книжки, у Польщі ж – утричі більше. У багатьох європейських країнах припадає навіть сім книжок на одну особу. Йшлося і про високі ціни на книжки, які не по кишені українцям. Видавці пояснюють, що подорожчали поліграфічні послуги, а це і вплинуло на зростання ціни за книжку.

Але головне, наголошувалось на Форумі, аби українська література ставала відомою у світі. Під час круглого столу «Місце сучасної української літератури на літературній мапі світу» мовилося про те, що українські письменники не створили власного бренду, який вирізняв би їх у світі, що відсутня промоція української літератури.

Отож читаймо самі й запрошуймо до цього світ.

Галина ТЕРЕЩУК

ШАНОВНІ КРАЯНИ!
ДОРОГІ ПРОСВІТЯНИ!
Триває передплата на газету «ГАЛИЦЬКА ПРОСВІТА».
Передплатний індекс – 91083.
ВАРТІСТЬ ПЕРЕДПЛАТИ (без оплати оформлення):
на місяць – 5,93 грн.,
на півроку – 22,83 грн.,
на рік – 44,46 грн.

НОВИНИ УКРАЇНИ І КРАЮ

Новий рік – час відпочинку

Кабмін має намір перенести робочі дні в січні 2014 року з урахуванням святкових і неробочих днів. Зокрема, вихідні дні на Новий рік і Різдво з урахуванням перенесення робочих днів триватимуть сім днів – із 1 по 7 січня. У той же час робочі 2, 3 та 6 січня перенесуть на 11, 25 січня і на 8 лютого відповідно.

Посада – не вічна

Ігоря Зварича і Василя Бруса звільнили з посад заступників голови облдержадміністрації. Відповідне розпорядження підписав голова облдержадміністрації Михайло Вишиванюк на виконання постанови кабінету міністрів про скорочення чисельності посад чиновників. Але своїх людей не кинули напризволяще. Ігор Зварич, кажуть, стане радником голови облдержадміністрації з питань економіки, а Василь Брус подбав про запасний аеродром у вигляді посади начальника управління сільського господарства.

Відзначили День батька

В Івано-Франківську відзначили День батька. Відзначення Дня Батька розпочалося урочистою ходою громадських організацій та молодих родин Прикарпаття вулицями обласного центру. А пополудні у парку імені Тараса Шевченка відбулася концертно-розважальна програма за участю вокальної школи Ірини Батюк та Ірини Шабан. Ішлося про те, що якщо ми маємо День жінки, День матері, то про батька якось забули.

Хоч варто нагадати, що про започаткування Дня батька почали говорити у 1910 році в США. А через 56 років цей День там став національним. Нині свято чоловіків-батьків на офіційному рівні відзначають вже у багатьох країнах. І, святкуючи, наголошують на особливій ролі батька, який має бути відповідальним за народження дітей, їх виховання, розвиток гармонійних стосунків у сім’ї.

В Україні День батька планують святкувати на державному рівні, починаючи з наступного року.

Відзнаки за труд

Президент України Віктор Янукович відзначив державними нагородами працівників нафтової, газової та нафтопереробної промисловості. Серед нагороджених – двоє представників Прикарпаття. Медаль «За працю і звитягу» отримав Петро Білецький – оператор нафтогазовидобувного управління «Долинанафтогаз» АТ «Укрнафта». Почесне звання «Заслужений працівник промисловості України» присвоїли Галині Зимі – слюсареві служби Богородчанського виробничого управління підземного зберігання газу філії «Управління магістральних газопроводів «Прикарпаттрансгаз».

Гуцульський фестиваль прийме Надвірна

У селищі Путилі Чернівецької області відбувся XXI Міжнародний гуцульський фестиваль. Під час закриття фестивалю естафету від господарів отримали чільники Надвірнянського району – майбутнього господаря Гуцульського фестивалю – голова районної ради Василь Попович і перший заступник голови райдержадміністрації Володимир Калічко.

Не несіть сміття на Чорногору

24–26 вересня пройде екологічно-туристична подія «Карпатська саламандра-2013», яка під слоганом «Забери сміття з собою» об’єднає всіх, кого хвилює доля Карпат. Учасникам пропонується прибрати хребет від озера Несамовитого до гори Піп Івана (Чорногірський) та до Говерли. Зібране сміття спочатку знесуть до обсерваторії, а згодом доправлять до с. Зеленого. Але ті, що йдуть підкоряти гори: не несіть сміття на Чорногору!

Борщ дорожчає

Овочі для приготування борщу на початку вересня коштували на 54,6 відсотка більше, ніж у цей же період торік. Про це свідчать дані плодоовочевого Індексу «АПК-Інформ: овочі та фрукти». Найбільше зросла вартість цибулі, гуртові ціни на яку на цей час перевищують торішні у 2,6 раза. Майже на 70 відсотків зросли гуртові ціни на буряки і на 55 відсотків – на картоплю. Найменше (всього на 23,7 відсотка) зросла ціна на моркву, яка була досить дорогою і торік. А ось білоголову капусту продають дешевше на 11 відсотків, ніж роком раніше.

«Батьківщина» підозрює: сусідку Тимошенко по камері могли отруїти

Від раку шлунка померла колишній керівник управління КМДА Світлана Макеєва, яка в 2011 році кілька місяців ділила з Юлією Тимошенко камеру в Лук’янівському сізо. «Причини виникнення хвороби, через яку не стало Світлани Макеєвої, досі не вивчені досконало. Тому ми можемо допускати, що рак шлунка міг розвинутися в тому числі й через систематичні спроби отруєння», – сказано в повідомленні прес-служби партії «Батьківщина». Тому партія вимагає провести комплексну діагностику організму Юлії Тимошенко в умовах незалежної від української системи охорони здоров’я клініки.

«УДАР» у Європі

Найвпливовіша політична течія Євросоюзу – Європейська народна партія (ЄНП) надала партії Віталія Кличка «УДАР» статус спостерігача. Натомість члени цієї європейської політичної «сім’ї» розірвали відносини з партією «Наша Україна».

ПОГЛЯД

НАЦІОНАЛІЗМ ЧИ ЕТНІЗМ...

Найважливіша форма приєднання до нації – це передусім вибір на користь її мови, культури та історії. Але первинним є визнання своєї належності до цієї нації та держави, хоч деякий час людина може залишатися поза мовним полем нації.

ЕТНОС І НАЦІЯ

Поміж слухачів українського радіо «Культура» є додзвонювач, який щоразу представляється так: «Добрий день! Петро, етнічний націоналіст». Це, звісно, оксюморон. Якщо націоналіст, то не етнічний, а якщо етнічний, то не націоналіст. Нація й етнос – це дуже близькі та взаємопов'язані поняття, але все ж таки різні. І політичне самовизначення «націоналіст» походить від нації, а не від етносу. А той, для кого така форма і рівень розвитку народу як етнос є важливішими від нації, повинен називати себе етністом. Бодай для того, щоб не сприяти плутанині в дуже важливій сфері.

ЕТНОС – це специфічна, дещо біологізована спільнота людей, пов'язаних кровним походженням. Це слово перекладається з давньогрецької як «порода». Отже, етнос – люди певної породи. До нього важко, якщо взагалі можливо, приєднатися, у ньому треба народитися.

НАЦІЯ – явище з виразнішою соціально-духовною складовою. За видатним українським політичним мислителем Іваном Лисяком-Рудницьким, це явище суб'єктивної сфери, це «колектив людей, що хочуть бути державою», «існування нації спирається на свідому волю її членів». Як він уважає, народ або етнічний колектив – то основа, «підбудова», на якій формується нація (у вигляді «надбудови»).

Цікава думка й дотепне спостереження містяться у висловлюванні Фьодора Достоєвського: «У народі ще немає нації, але в нації є і народ». Етнос у своїй тривалій історії або перетворюється на націю як вищу форму свого існування, або приречений тихо скніти й сконати, зійшовши з історичного кону, чи ще певний час животіти в якійсь резервації. Для переходу від етносу до нації потрібно пережити глибокі трансформації, таку собі соціалізацію етносу. Як справедливо зазначав грузинський філософ Мераб Мамардашвілі: «Нація – це етнос, у тілі котрого попрацювала конституція».

Нація, як потужний потік, захоплює маленькі етнічні струмки, з яких і народжується її велика річка. Так сформувалися майже всі великі європейські нації, так французька нація робила французів із нефранцузів (провансальців, гасконців, нормандців, бургундців, корсиканців – згадаймо чи не найзнаменитішого француза Наполеоне Буонапарте, хоч за мовою і культурою корсиканці ближчі до італійців, аніж до французів), іспанська нація робила іспанців із неіспанців (арабів, маврів, нащадків кельтів і германців), польська – поляків із неполяків (кашубів, литовців, білорусів, українців – одним із найактивніших промоутерів антиукраїнської постанови польського Сейму щодо волинських подій був депутат із «питомо польським» прізвищем... Стефанюк).

Нація – значно складніше і ширше явище, ніж етнос, на базі якого вона формується. Як писав Макс Вебер: «Немає сумнівів у тому, що «національна» належність не потребує такої основи як кровна спорідненість. Відомо, що повсюдно походження найрадикальніших «націоналістів» часто буває іноземним».

Близькою до думки Вебера була й опінія ідеолога українського націоналізму Льва Ребета: «Не сама раса чи спільне походження, а віра, тобто саме психологічне наставляння грає головну ролю. Значить на ділі не расу і не походження, а соціально-психологічні стани треба вважати націєтворчими чинниками».

До нації можна свідомо і добровільно приєднатися, зробивши особистий вільний вибір. Прикладів такого вибору в історії людства багато. Фінський народ створив незалежну державу під проводом барона Карла Ґустава Еміля Маннергейма, людини шведсько-голландського походження, який мав певні проблеми з фінською мовою і якому «істинні фіни» постійно докоряли через його етнічне коріння. Але сьогодні для цілої фінської нації це хрестоматійний національний герой, батько нації Суомі. Докоряли литовським походженням Юзефові Пілсудському, близький родич якого був, як кажуть, генералом армії незалежної Литви. У Британії декого дратувало єврейство знаменитого прем'єр-міністра імперії Бенджаміна Дізраелі, за якого Британія сягнула апогею своєї могутності. Давня добра вікторіанська Англія, про яку й досі з ностальгією згадують на островах за Ла-Маншем, – це часи Дізраелі. Ті люди «неправильного» походження були послідовними фінськими, польськими та британськими націоналістами чи патріотами, кому вже як подобається...

Після утворення Медінат Ісраель (Держави Ізраїль) там почалася дискусія, що мала практичне значення: кого можна вважати євреєм? Для релігійних євреїв тут немає проблеми, є зведення юдейського релігійного права «Галаха», у якому чітко зазначено, що все вирішує етнічна належність матері. Однак творці Ізраїлю, сіоністи, були переважно людьми світськими і знали, що в нацистській Німеччині з її Нюрнберзькими расовими законами могли постраждати й ті громадяни, які не могли похвалитися чистотою свого єврейства (діти від змішаних шлюбів). Це також треба було врахувати. Зрештою, коли дискусія зайшла в глухий кут, один із видатних діячів Ізраїлю, кажуть, що то був Давид Бен-Ґуріон, сказав: «Євреєм є кожен, хто сам уважає себе євреєм».

УКРАЇНЦЕМ Є КОЖЕН, ХТО ХОЧЕ НИМ БУТИ

Методологічно ця думка збігається з опінією Льва Ребета: «Таки свідомість і воля вирішують справу постання нації. Таку думку можна підтвердити ще прикладом формування американської нації. Відомо, що американці походженням, расою, культурою, мовою, традицією не відрізняються від свого англосаксонського кореня. Тільки окрема політична воля, воля жити самостійним життям, і перетяла існуючі вузли зв'язків... У кожному, одначе, випадку, навіть у випадку т. зв. національно несвідомої, але етнографічно ясно визначеної людини, свідомість і воля вивершує її приналежність: людина є тим, чим є і чим хоче бути».

В умовах сучасної України думки Бен-Ґуріона і Ребета можуть бути переформатовані так: «Українцем є кожен, хто хоче ним бути».

Адже є чимало випадків, коли, маючи всі етнічні підстави бути українцем, особа не хоче ним бути. Хто може змусити її самовизначитися як українець? А тим більше жити й діяти як українець? Є протилежні випадки, коли людина без етнічних підстав з власної волі стає українцем і бере на себе відповідальність за українську націю і державу, не відділяючи своєї особистої долі від їхньої долі.

Ще наочнішими є ситуації, коли йдеться про вибір національної належності осіб із сімей, що мають змішане етнічне походження. Так, один із синів польсько-русинської франкомовної римо-католицької родини Івана Шептицького і Софії Фредро став очільником Української Греко-Католицької Церкви – митрополитом Андреєм Шептицьким, інший – переконаним польським націоналістом, генерал-лейтенантом Війська польського та військовим міністром Другої Речі Посполитої Станіславом Шептицьким.

Найважливіша форма приєднання до нації – це передусім вибір на користь її мови, культури та історії. Але первинним є визнання своєї належності до цієї нації та держави, хоч деякий час людина може залишатися поза мовним полем нації.

Скандально відомий в Україні, а тепер уже й за її межами Олександр Володарський, уродженець Луганська, «уславлений» тим, що на знак протесту проти Верховної Ради влаштував під її стінами разом із подругою перформанс у костюмах Адама і Єви, а потім висунув гасло: «Смерть нації! Слава ворогам!», в інтерв'ю одній київській газеті так іронічно охарактеризував частину своїх земляків: «Вони моляться на Львів як на ідеал і є принципово україномовними, навіть коли не володіють українською». Однак головний вибір ці жителі Луганська вже зробили.

ТВОРЕННЯ НАЦІЇ

Сьогодні українська нація переживає великий націєтворчий процес історичного формування і перетворення, тому ще зарано підходити до неї з вимогами, доречними для зрілої, давно сформованої сталої нації. Тому помиляються деякі галицькі письменники, заявляючи, що українцем можна вважати лише того, хто є носієм української мови і мислить українською. Знаю деяких українок, які, коли пишуть італійською, думають італійською, коли пишуть польською, думають польською, але ні італійками, ні польками від того не стали, бо є українками. Якщо взяти 78 відсотків населення України, що під час Всеукраїнського перепису 2001 року визнали себе етнічними українцями, то за «новопосталим критерієм окремих галицьких інтелектуалів «повноцінних» українців набереться заледве 50 відсотків. А це означає, що Україна з держави етнічної української більшості перетворюється на державу двох рівновеликих етнокультурних громад. Але наслідки цього можуть бути надзвичайно небезпечні, цілком катастрофічні для Української держави, вони можуть підривати її єдність і цілісність. Проте відповідальне державницьке мислення аж ніяк не належить до чеснот відомої групи галицьких літераторів. Тут ми бачимо класичний вияв етнізму, спрямованого на консервацію, а не на розвиток і поширення українського, це певний рецидив резерваційного думання, психологія ґето тощо.

Як сказав авторові один український літературознавець і критик, який потім стане ідейним «противсіхом»: «Якщо в нинішній Україні не можуть бути забезпечені права україномовних, то нехай нам дадуть якусь мовно-культурну резервацію і визнають нас етнічною меншиною». Юрій Щербак у романі «Час смертохристів» із сумною іронією описав такі цілком, на жаль, можливі в майбутньому українські ґето і назвав їх «зонами етнічної консолідації», скорочено ЗЕК. Вузький етнізм – це те, що Микола Шлемкевич називав Vita minima, шлях животіння і жалюгідно-безперспективного виживання, відмова від потужних національних візій і програм, бажання сховатися десь на марґінесі й зберегти якісь клаптики й уламки етнічного хіба що для майбутніх відвідувачів музеїв. І це страх перед Vita maxima, перед боротьбою за докорінну зміну ситуації.

Ігор ЛОСЄВ,
за журналом «Український тиждень»

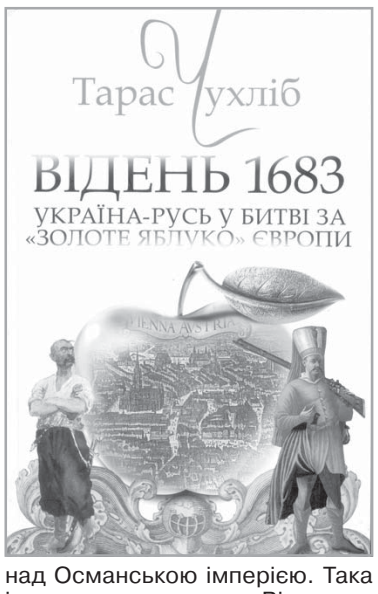
УКРАЇНЦІ У СВІТІ

ШАНУЙМОСЯ, БО МИ ТОГО ВАРТІ

В переповненому залі Народного дому «Просвіта» в часі відзначення 330-річчя переможної битви під Віднем турків із християнським світом відбулася презентація книжки Тараса Чухліба «Відень 1683 і Україна-Русь у битві за «золоте яблуко» Європи».

В цей же день відбулося відкриття меморіальної дошки на фасаді Музею мистецтв Прикарпаття з нагоди відзначення 330-річчя Віденської битви. Презентацію вела народний депутат України Ірина Фаріон. Вступне слово виголосив депутат Верховної Ради Руслан Марцінків. І. Фаріон сказала, що ця презентація є продовженням проекту «Від книги – до мети».

Книжку написав директор інституту козацтва АН України, уродженець Чернігівщини доктор історичних наук Т. Чухліб. У ній автор вибудовує образ свідомого українця й показує вирішальну роль українців у доленосній для Європи битві. В цій битві брало участь 18 тисяч козаків. Отож у другій половині XVII століття українці зробили свій внесок у перемогу християн

над Османською імперією. Така історична правда про Віденську битву, яка підтверджує постійну присутність України в європейських справах.

Цей гарячий вересневий день 1683 року став останнім великим ударом між Сходом і Заходом і відкрив цілу епоху в європейській історії, яка тривала аж до Першої світової війни. Наслідки цієї битви були дуже важливими для світової історії, турки втратили половину своїх європейських територій, а терези врешті перехилилися на користь Європи.

Зупинімось детальніше на участі й ролі наших краян у цій вирішальній битві. Під Віднем з боку мусульман було 140 тисяч вояків, а з боку християнського світу – біля 80 тисяч. Відень взяли в облогу.

На початку липня імператор Леопольд I фактично покинув Відень напризволяще, за ним рушило 80 тисяч біженців. У столиці залишився ґарнізон з 11 тисяч солдат і 5 тисяч ополченців. Для жителів столиці настав критичний момент, їх охопила паніка й страх, бракувало харчів. Потрібно було терміново передати лист полководцям союзних військ. Виступити рятівником погодився наш земляк Юрій Кульчицький, родом із Самбірського району на Львівщині, який як торговець бував у Туреччині й блискуче володів турецькою мовою і знав їхні звичаї.

Передавши головнокомандувачеві союзних вйськ Янові Собеському прохання віденців про негайну допомогу й отримавши позитивну відповідь, Кульчицький за кілька днів повернувся до Відня, принісши таку очікувану звістку. Допомога Відню не забарилась... У ніч з 12 на 13 вересня з лісової гущавини несподівано вдарила польська кінnота під орудою нашого краянина, уродженця с. Люча Косівського району, великого коронного гетьмана, руського воєводи Станіслава Яблоновського кількості 20 тисяч гусарів... Воїни ісламу втратили до 20 тисяч убитими. Решта війська в паніці утекла й залишила Відень. Вважають, що роль Яблоновського була у цій битві вирішальною.

Крім добре вишколеної кінноти, гетьманові дуже допомогла ікона Маріямпільської Матері Божої. Напередодні битви польське військо й українські козаки молились до неї. Вважають, що вона надихнула воїнів на подвиги. Після цієї битви образ дістав назву Матір Божа Переможниця, і це було вперше у військовій справі.

Звичайно, велика заслуга у цій перемозі належить Юрієві Кульчицькому. В нагороду, крім будинку від маґістрату й медалі від цісаря, рятівник отримав три сотні мішків кави. Юрій відразу відкрив власну кав'ярню. Автор цих рядків був у цій кав'ярні й пив каву у Відні. Є вулиця Кульчицького і пам'ятник йому й українському козакові.

Цьогоріч до 330-річчя переможної битви за підтримки мера Відня М. Хойнля встановили монумент біля української греко-католицької церкви.

Ось так віддала належне українським визволителям Відня монархічна Австрія. А наша влада не спромоглася на державному рівні відзначити цю епохальну подію, яка врятувала європейську християнську цивілізацію від мусульманської заглади. Сором за нашу владу. Верховна Рада не підтримала прект постанови народних депутатів І. Фаріон та О. Панькевича «Про увічнення 330-ої річниці участі українців у Віденській битві».

Багато запитань задавали присутні І. Фаріон. І на всі вона з гумором та вичерпно відповідала. Пані Ірина просила громаду не скиглити, а оптимістично думати й говорити про майбутнє України. Тільки оптимізм і велика праця приведуть нас до перемоги в листопаді цього року і в жовтні 2015-го. Допоможи нам, Господи, і Ти, Маріямпільська Матір Божа Переможнице.

Михайло РУДКОВСЬКИЙ

ЩО НА СЕРЦЕ ЛЯГЛО...

СИВА КРИНИЦЯ

При Галицькім тракті є Сива криниця
У ній кришталева водиця іскриться.
Ще в княжую добу вода струменіла
Дружину Данила і челядь поїла.

Коли йшли до бою рубіж захищати,
Вони зупинялись водиці набрати.
Тут клали намети і правили зброю,
Коней напували живою водою...

Удосвіта ніжний туман постелився.
Від холоду, нагло, сам князь пробудився.
Він глянув з намету – вода парувала
І сивим туманом криницю вкривала.

Князь вмився водою, відтак помолився
І довго в криницю на воду дивився.
«Криниця ця сива!
Яке ж бо то диво!» –
Голосно мовив охоронцям Данило...

В ранковім серпанку,
лиш сонце вставало,
Навколо криниці життя вирувало
Бадьоро сурмила сурма до походу,
Обоз завантажував набрану воду...

Село при гостинці колись заснували,
Від гнаного люду – Гнаньківці назвали.
Їм Сива криниця була, як цариця,
Життєдайною стала для люду водиця.

По воду ходили з цілої округи
Коноплі мочили, вуздечки, попруги
Дівчата, умившись, красою сіяли,
Як хлопці помились, то силу дістали...

Минули далекі літа і сторіччя,
Та Сива криниця живе при узбіччі.
Вода струменіє – здорова, цілюща.
Слава про неї у віках невмируща.

Людей напувала в часи лихоліття,
Щедро напоїть і в нове століття
Про Сиву криницю леґенди складають
Криницю-скарбницю
Покутського краю!

Шануймо Скарбницю,
любімо Вітчизну!
Хай ворог не править
в краю нашім тризну!
Бо гріх не спасенний батьків
зневажати,
Ганебно та підло в криницю плювати!

Вересень 2013 р.

Василь ШИЯН

ДЛЯ НАЙМЕНШИХ

Нещодавно у видавництві «СІМИК» вийшла збірка віршів для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку «Посиденьки для маленьких» відомої письменниці та журналістки, лауреата літературних премій імені Богдана Бойка та імені Леся Мартовича Марти Войцехівської-Павлишин.

На прекрасному папері вмістилось 54 вірші, які веселково видзвонюють крапельками дощу, виспівують пташками, в яких діти спілкуються зі звірятками, комашками, жабками, а сонячні зайчики промовляють скоромовками і вчать їжачка рахувати на голочках. Віршики не тільки цікаві, швидко запам'ятовуються, повчають, відкривають прекрасний світ природи, а й плекають мрію, бо:

Як дитина має мрію,
Її ангели леліють.
Кожного ведуть в світи,
Щоби мрію міг знайти.

А веселкове художнє оформлення обкладинки та ілюстрації, які наче веселі мультики, намалювала юна, але талановита Наталя Темех, яка цьогоріч стала студенткою філологічного факультету ПНУ імені В. Стефаника та слухачкою школи журналістики при обласній організації НСЖУ.

Заходьте в бібліотеки й книгарні за новинкою, а «Посиденьки для маленьких» відкриють вам світ веселенький.

Зорина ФЕРНЕГА

ФЕСТИВАЛІ

Із 14 по 22 вересня в Коломиї вп'яте проходить театральний фестиваль першопрочитань «Коломийські представлення», добре знаний у професійних колах і серед театральних завсідників. 14 колективів, 16 вистав, концерт лауреата Національної премії ім. Т. Г. Шевченка народного артиста України Тараса Петриненка «Останній з могікан» – це лише штрихи до мистецького форуму, котрим щоразу стає започаткований коломиянами фестиваль ексклюзивних постановок.

ЖИЛА КОЛОМИЯ ТЕАТРОМ

Цьогорічне фестивальне дійство присвячене знаменним датам – 1025-літтю Хрещення Київської Русі та 165-ій річниці Коломийського академічного обласного українського драматичного театру імені Івана Озаркевича. Фестивальна програма різноманітна й багата на сюрпризи. Авторами драматургічних творів, за якими здійснені постановки відібраних до програми вистав, стали італієць Альдо Ніколаї, турецький драматург Тунджер Джюженоглу, японець Куніо Сімідзу, поляк Збіґнєв Хшановський, білорус Володимир Рудов, росіянка Тамара Кандала, українці Олександр Бельський, Дмитро Мельничук, Дмитро Кешеля, Ярослав Стельмах, Анатолій Шиян, класики світової літератури Леся Українка, Антон Чехов, Редьярд Кіплінг.

Уперше до Коломиї приїхала російська трупа – Омський державний північний драматичний театр ім. М. Ульянова. Росіяни показали виставу «Кошмар» за оповіданнями Антона Чехова. 14 театральних колективів представляють театральне мистецтво Києва, Львова, Харкова, Кривого Рогу, Луцька, Чернівців, Чернігова, Ніжина, Коломиї, Івано-Франківська, Ужгорода.

У фестивалі беруть участь і два Національні театри – академічний український драматичний театр імені Марії Заньковецької та академічний драматичний театр імені Івана Франка. «Заньківчани» показали комедію «Гамлет у гострому соусі» А. Ніколаї і драму «Блакитна троянда» Лесі Українки, а столичні гості – моновиставу за участю лауреата Національної премії ім. Т. Г. Шевченка народної артистки України Лариси Кадирової «Марія (Коли розлучаються двоє)» З. Хшановського, Л. Кадирової та комедію «Сентиментальний круїз» Т. Кандали (з народним артистом України лауреатом Національної премії імені Т. Г. Шевченка Богданом Бенюком у головній ролі).

На великій і малій сценах театрали можуть подивитись комедії, драми, трагедії, притчі, лялькові, музичні, пластичні вистави, казки. Відбуваються також творчі зустрічі, презентації вистав. Назагал Коломия показує себе чи не театральною столицею краю.

Н. К.

ПРОБЛЕМА

МІЖ МОЛОТОМ І НАКУВАЛЬНЕЮ

Добра справа започаткована в Україні. Майже рік тому дільничні терапевти й сімейні лікарі узялися вести активну роз'яснювальну роботу і призначати медикаментозне лікування хворим на гіпертонічну хворобу, щоб запобігти ускладненням і продовжити життя гіпертонікам. Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 25.04.2012 № 340, визначений перелік гіпотензивних препаратів, на які здійснюється часткове відшкодування вартості придбаних в аптеці ліків за рецептом лікаря. Однак, не всі пацієнти сумлінно виконують рекомендації ескулапів. За даними досліджень, проведених у деяких наших сусідів, прихильність до лікування гіпертонічної хвороби така:

3,3 відсотка хворих приймають ліки реґулярно;

58 відсотків хворих приймають ліки тільки при підвищенні тиску;

63 відсотки хворих ліки приймають не щодня;

39 відсотків хворих перестають приймати ліки при нормалізації артеріального тиску;

32 відсотки хворих не приймають ліки реґулярно через забудькуватість...

Зв'язок між успіхом лікування гіпертонічної хвороби та прихильністю хворого до лікування прямий. Але проблема залишається не розв'язаною навіть у розвинених країнах світу.

Причин низької прихильності до лікування гіпертонічної хвороби багато: стать хворого, рівень освіти, соціальний статус, вік, спосіб життя, тривалість хвороби. Лікар лікує пацієнта, а не хворобу. Не всі препарати, передбачені Постановою, рекомендовані нашим хворим. Багато пацієнтів вживає комбіновані препарати або з іншою діючою речовиною.

Однак, кожен лікувальний заклад первинного рівня має план із відшкодування вартості ліків для лікування гіпертонічної хвороби. Щоденно, щотижнево і щомісячно звітують про кількість виписаних ліків і на яку суму їх придбали хворі. Лікарі бідкаються, що пацієнти не розуміють причин їхнього «піклування» про них і вважають, що ті мають від цього проекту якусь матеріальну винагороду. А насправді лікарі щоденно зазнають тиску з боку адміністрацій через недостатню реалізацію ліків у аптеках. Вже доходить до того, що часом виписують рецепти і самі купують ліки для хворих – аби не мати проблем із начальством.

Так і добру справу можна спаскудити...

Теодор ДРОВНИЧ

КОНТАКТИ

КУЛЬТУРИ НА ПОГРАНИЧЧІ

У с. Більшівці Галицького району відбулася IX Міжнародна наукова конференція «Діалог культур спільнот прикордоння – концепції і сучасність». Захід провели в приміщенні пам'ятки архітектури XVII століття – монастирі кармелітів. Організаторами заходу стали Провінція св. Антонія і блаженного Якуба Стремя Ордену францисканців у Кракові, Молодіжний центр примирення та поєднання в Більшівцях та Вєслава Голік.

На відкритті виступили консул Республіки Польща у Львові Яцек Жур та перший заступник голови Галицької райдержадміністрації Володимир Бродович. Вони відзначили важливість українсько-польської співпраці в контексті культурних обмінів та охороні культурної спадщини.

Цікавими були повідомлення українських і польських науковців – представників університетів і музеїв. А були представлені Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, університет імені Івана Франка в Житомирі, Національний заповідник «Давній Галич», Музей історії та культури караїмів, Музей мистецтв Прикарпаття, Інститут народної пам'яті, Горносласький музей в Битом'ю, Вища школа в Ґлівіце, Опольський університет, Яґеллонський університет у Кракові, Сласька політехніка в Ґлівіце.

Учасники конференції взяли участь у вшануванні пам'яті українських та польських воїнів, які полягли в бою з більшовиками у вересні 1920 року біля с. Дитятин. Це село стало місцем героїчної й одночасно трагічної битви з червоним козацтвом. Невеликий відділ Війська польського, віддавши своє життя, затримав на кілька годин ворога, рятуючи перед розгромом 8-му дивізію піхоти та українську дивізію кавалерії. До пропам'ятних заходів долучилися представники польських громад з Івано-Франківська й Рогатина, державних органів та органів місцевого самоврядування України й Польщі.

Учасники окреслили перспективи співпраці між українськими та польськими народами. До хреста на могилі поклали вінки.

Підсумком роботи конференції стало відвідання пам'яток культурної спадщини – Музею караїмської історії та культури в Галичі, давньоруської церкви XII ст. в с. Шевченкове, об'єктів у Крилосі та Івано-Франківську.

Андрій ЧЕМЕРИНСЬКИЙ

ПОСТАТІ

...«Збігці з Великої України»... Так називали їх – старшин і стрільців Армії УНР, вчителів, лікарів, мистців, громадських і політичних діячів і тисячі інших українських патріотів, які після поразки української національно-визвольної революції вимушено покинули Наддніпрянську Україну і знайшли прихисток на окупованих Польщею теренах Галичини. А серед них – ціле ґроно видатних діячів театру: **Микола Садовський, Володимир Блавацький, Микола Орел-Степняк, Григорій Мінченко-Сіятовський, Ганна Совачова, Лена Ленська, Філомена Лопатинська, Олекса Скалозуб, Леонід Боровик, драматург Іван Зубенко...**

У 20–30-ті роки минулого століття ці особистості були досить відомими серед галицької спільноти, бо багато своїм талантом і патріотичними пориваннями спричинилися до розвою українського національного мистецтва в Галичині в умовах польського окупаційного режиму.

ЗАБУТИЙ МИСТЕЦЬ

* * *

Згадаймо сьогодні про одного з цих сподвижників і мистецьких орачів на галицько-українській ниві.

Отож **Григорій Мінченко-Сіятовський.** Актор побутового плану. Театральний діяч. Публіцист. Громадсько-культурний діяч. Його життєвий і творчий шлях тісно пов'язаний зі Львовом, Коломиєю, Станиславовом. В останньому – Станіславі – закінчився його життєвий шлях 1955 року. Похований на колишньому польсько-українському кладовищі (нині – Меморіальний сквер по вул. С. Бандери). Могила митця не збереглася – зруйнована...

* * *

...У своїх спогадах «Театр ім. Тобілевича і його меценат дир. К. Вишневський» **Данило Антонович** – названий син Костя Вишневського – згадує: «...Режисер **Григорій Сіятовський-Мінченко** часто заходив до нас при вулиці Св. Івана, коли мій батько **Андрій Антоневич** (колишній штатний офіцер київських січових стрільців, організатор і режисер аматорського театру у Білій Церкві – В. М.) був директором аматорського драматичного гуртка ім. І. Тобілевича (1925–1926). Це був милий симпатичний огрядний пан, колишній мировий суддя зі Східної України...»

Дійсно, Григорій Мінченко-Сіятовський народився на Полтавщині 1876 року. Із юних років залюбився у театр. Брав участь в аматорських виставах. А коли 1920 року потрапив до Галичини, свого захоплення не приховував і з аматорської сцени перейшов до театру «Української Бесіди» у Львові, в якому виступав упродовж 1921–1922 років. За оцінкою доктора **Г. Нички** «Григорій Мінченко-Сіятовський – талановитий актор-аматор ще з-перед 1914 року. До нашого ансамблю прийшов за рекомендацією **Володимира Дорошенка...** Грав талановито ролі в побутово-історичних п'єсах... Поза сценою виконував функції голови Контрольної комісії нашого ансамблю. Після 1922 року працював в аматорських гуртках Коломиї і Станиславова».

* * *

...Аматорські драматичні гуртки, якими керував Григорій Мінченко-Сіятовський у Коломиї і Станиславові, були в актора згодом, бо у 1922–1924 роках він грав у трупі «Українського Придніпрянського театру» **Ольги Міткевич,** зорганізованого з українських акторів-еміґрантів із Наддніпрянщини. Театр уславився гарним виконанням народного репертуару і талановитими акторами, а серед них – **Леся Кривицька, Клавдія Кемпе-Гош, Олександр Яковлів,** визначний комік і майстер декорацій **Леонід Боровик** та іншими, з якими Григорій Мінченко-Сіятовський довгі роки співпрацював в інших галицько-українських театрах. Театр гастролював у багатьох містах і містечках Галичини, в тому числі у Львові, Станиславові, Коломиї.

* * *

...У 1924–1926 роках Григорій Мінченко-Сіятовський – актор театру **Миколи Орла-Степняка,** який, еміґрувавши до Галичини, ще 1919–1921 року очолював театральні трупи в Коломиї і Косові, а в 1921–1922 роках – організатор і режисер аматорських гуртків при українських товариствах в околицях Кут. У Новому театрі М. Орла-Степняка (1924–1926), крім Григорія Мінченка-Сіятовського, виступали такі талановиті актори з театру М. Садовського як **Віктор і Марія Дольні, Тамара Сторожук, В. Никольський і Н. Никольська,** а з львівської «Української Бесіди» – **О. Шимко, Ю. Шафарчук, Ольга Білинська.** Осідком театру був Станиславів.

Як зазначала 1926 року газета «Діло», репертуар Театру М. Орла-Степняка був насичений творами українських і світових драматургів, а тому «...громадянство без ріжниці національностей із захопленням ходить на вистави».

Того ж 1926 року Театр М. Орла-Степняка переїжджає до Луцька.

* * *

...До Луцька Григорій Мінченко-Сіятовський із Театром М. Орла-Степняка не подався: його приваблювала національно-мистецька сфера Галичини. Тому він їде до Коломиї. Тут він зустрічається з земляками з Наддніпрянщини – Іваном Зубенком, **Олексою Скалозубом,** художником **Василем Дядинюком.** Побутує в Коломиї. Не полишає своєї улюбленої справи: керує аматорським театральним гуртком.

* * *

...Новою віхою в житті Григорія Мінченка-Сіятовського 22 травня 1927 року став з'їзд українців, які замешкали на теренах Станиславівського воєводства. Зібралось на цьому заході біля 40 делеґатів. Більшість – старшини Армії УНР, урядники, митці. Григорій Мінченко-Сіятовський – серед них. Він – голова з'їзду, на якому засновують «виділ» (відділ) Українського центрального комітету. Вибрана управа відділу на чолі з Григорієм Мінченко-Сіятовським своїм головним завданням визначає матеріальну, правничу, культурно-освітню опіку над еміґрантами-українцями Станиславівщини.

Тепер осідком Г. Мінченка-Сіятовського стає Станиславів. Громадську діяльність він поєднує з культурно-мистецькою. Він, зокрема, керує драматичним гуртком («кружком») ім. І. Тобілевича. Діяв він при «Станиславівському Бояні». В театральній залі «Сокола» постійно відбувалися вистави під керівництвом Григорія Мінченка-Сіятовського.

* * *

...Новою сторінкою в житті й мистецькій діяльності Г. Мінченка-Сіятовського у 1927 році стає його участь у відродженні у Станиславові Українського театру ім. І. Тобілевича. Ця справа пов'язана, перш за все, з іменами визначних особистостей, що спричинилися до національно-мистецького відродження в Галичині, а серед них – **Кость Герус-Вишневський, Ярослав Давидович, Володимир Блавацький, Микола Бенцаль,** сам Григорій Мінчено-Сіятовський і згадуваний вже **Микола Орел-Степняк.**

Володимир МОРОЗЮК,
член НСПУ і НСКУ,
м. Івано-Франківськ

(Закінчення буде)

З РОСИ І ВОДИ!..

ВІТАЄМО!

Івано-Франківське обласне і міське об'єднання ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка щиросердечно вітають із днем народження

ВАСИЛЯ СТЕПАНОВИЧА БОЙКА – голову міського об'єднання товариства «Просвіта», відомого громадського діяча, видатного вченого, доктора технічних наук, професора Національного технічного університету нафти і газу, академіка, заслуженого діяча науки і техніки України, лауреата премії Української нафтогазової академії…

З часу створення ІФ МО ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка – 1992 р. В. Бойко плідно працює на ниві захисту української мови й державності, послідовно й наполегливо згуртовує громадськість задля культурного, національного та духовного розвитку українського народу.

Він ініціює заходи в НД «Просвіта» з культурно-просвітницького виховання молоді, дорослих, дітей задля поширення християнської моралі й національної духовності, ініціює відзначення державних свят, роковин «Матері-Просвіти», вшанування видатних державних та громадських діячів, вчених, письменників, художників тощо.

Високоповажний професоре, знаємо й високо цінуємо Вашу самовідданість і просвітянську працю на благо України. Глибока пошана й щира подяка Вам за створені підручники, словники, книги, наукові праці, виступи з лекціями на наукових конференціях в Україні й за кордоном, де Ви представляєте Україну.

Тож хай збудуться Ваші найзаповітніші мрії, помножиться віра в українську націю. Енергії, творчої наснаги й успіхів Вам на ниві духовного відродження історичної пам'яті й національної культури. Щиро бажаємо Вам найбільшого земного скарбу – міцного здоров'я, довголіття, Божого благословення, натхнення й поступу в плідній діяльності на благо Української держави. Миру, злагоди, душевної гармонії, сонячних днів.

Хай Мати Божа охороняє Вас своїм омофором, а Господь додає наснаги впевнено йти до поставленої мети.

Многая і благая літ, плідної праці собі на честь, а Україні й родині – на добро і славу.

Зі щирою повагою голова ОО ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка Степан ВОЛКОВЕЦЬКИЙ, за дорученням Правління перший заступник голови ІФ МО ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка Василь РОМАНКО, відповідальний секретар Наталія СИНИЦЯ

НАШІ ЦІННОСТІ

«БІЛИЙ СЛОН» НА ГОРІ ПІП ІВАН

Обсерваторія, яку здавна називають «білий слон», на горі Піп Іван (2028 м), напевно, друге найпопулярніше місце у Карпатах після Говерли. Нині тут збираються створити науково-дослідний центр, метеостанцію, сейсмостанцію, рятувальний пост і кемпінг для туристів. Хоч останніх нині чимало і вони завалили її сміттям.

На горі стоїть капличка, хрести з чотирьох боків, столики для відпочинку. На землі викладені з каміння слова, щось на кшталт: «Тут був…». Туристські компанії святкують подолання вершини, гріються, фотографуються, тішаться.

Хоч деякі проходи й вікна споруди замуровані цеглою, всередину зайти можна. Та найперше, що кидається в очі – купи сміття й ознаки туалету.

Обсерваторію на горі Піп Іван почали будувати у 1935 році. Урочисто відкрили в липні 1938 го. Тут робили метеорологічні та астрономічні дослідження, крім того, обсерваторія виконувала роль прикордонного пункту. Будівля мала 43 кімнати, 57 вікон. Там були житлові приміщення, конференц-зала, помешкання керівника, їдальня, кабінети, зал для обладнання тощо. У підвалі – акумуляторна та котельня. Обсерваторія припинила роботу в 1941 році. Мідний дах, оздобу, деревину потихеньку розтягли. Вціліли тільки міцні стіни.

Розмови про її відновлення почалися у 2010-му як спільний українсько-польський проект. На нині – ректора Прикарпатського університету імені Василя Стефаника (ПНУ) Ігоря Цепенди та директора Східноєвропейських студій Варшавського університету Яна Маліцького.

– Найголовніше, що вдалося, – це отримати грант міністерства культури Польщі для реставрації таких пам'яток культури, – каже Ігор Цепенда. – Для нас це важливо, бо то один із небагатьох грантів, який можна використати на відновлення не сакральної, а наукової пам'ятки. На сьогодні вже реалізовано приблизно 1 млн. грн. Результатом цього є дах.

За словами І. Цепенди, аби повністю запустити об'єкт, потрібно близько 11 млн. грн. Ці гроші частково отримують із грантової програми ЄС, а частково – до 25 відсотків – виділятимуть із бюджету університету. Водночас шукають інші грантові програми.

На базі обсерваторії планують проводити наукові дослідження з метеорології, сейсмології, біології, геології, фармацевтики. Тому проект цікавий для багатьох організацій. Зокрема, й МНС. До речі, вже підписали угоду з управлінням Державної служби з надзвичайних ситуацій (ДСНС) про створення на горі Піп Іван осередку рятувального загону.

– На сьогодні наші гірські рятувальники базуються у Верховині, – говорить начальник обласного управління ДСНС Володимир Чернецький. – Час прибуття до гори Піп Іван – приблизно чотири години. Це треба доїхати до підніжжя і пішим ходом підніматися на гору. Підйом підготовленої людини – 2,5–3 години. Якщо з обладнанням, то ще довше. Якщо ж рятувальники будуть знаходитись прямо на горі, то прибуття до потерпілого скорочується утричі. У надзвичайних ситуаціях, як і в медицині, найголовнішими є перші хвилини.

–Але головне – це створення на горі метеорологічної станції, – говорить ректор ПНУ. – Ми вже провели розмови з метеорологами Польщі та Євросоюзу. Вони зацікавлені у наданні обладнання для спостережень.

Також актуальним є створення сейсмологічної станції, що не менш важливо для Прикарпаття. Здати об'єкт планують у липні 2016 року.

ТАКЕ ЖИТТЯ

ВДОМА ДОБРЕ, АЛЕ ТЯГНЕ ЗА ГОРБ

Соціологічна група «Рейтинґ» провела дослідження, якими бачать свої міста жителі Львова, Івано-Франківська, Тернополя, Хмельницького та Чернівців.

Отож згідно з дослідженням, абсолютній більшості населення подобається жити в своїх містах. Найбільше задоволених життям у своєму місті серед жителів Тернополя (91 відсоток), найменше – серед жителів Хмельницького та Івано-Франківська (80 відсотків). Івано-Франківськ для його жителів – це насамперед тихе і затишне місто (39 відсотків) з релігійним характером, в якому проживає багато молоді та доброзичливих, приємних людей. Близько чверті опитаних вважають своє місто безпечним для життя і таким, у якому дотримуються традицій. Також Івано-Франківськ, як і Львів, є політично активним містом (17 відсотків). Менш за все жителі Івано-Франківська відзначають цікавість культурного та спортивного життя. Найменшою мірою характеризує рідне місто наявність великих можливостей (5 відсотків), якість освіти й медицини.

Велику кількість пам'ятників, парків і скверів, а разом із тим екологічність, чистоту й охайність цих міст відзначили жителі середнього віку. Але чимало людей бажають виїхати за кордон. Для них найбільш привабливими країнами є США, Канада й Німеччина. Якби респонденти були змушені виїхати на постійне місце проживання в інше місце України, то жителі Івано-Франківська, Тернополя і Хмельницького передусім обрали б західний реґіон, а також Київ і Київську область.

Григорій ВОВЧУК

НАШІ ТАЛАНТИ

«БИСТРИЦЯ» ДАРУЄ ПІСНІ

Народному вокальному жіночому ансамблю «Бистриця» тільки п'ять років. Але цих молодих красунь уже добре знають на Прикарпатті й на столичній сцені.

Поєднала їх любов до народної пісні. Адже в репертуарі – перлини народного фольклору – щедрівки, колядки, гагілки, мелодійні пісні українських композиторів 60–80-их років і сучасних, тематичні ліричні, патріотичні, календарні пісні, які й самим виконавицям припадають до душі й користуються популярністю в односельців і всіх шанувальників українського мелосу, звучать у конкурсах на районних, обласних сценах.

А нещодавно в програмі Першого національного телеканалу України «Фольк-music», яку веде народна артистка України Оксана Пекун, «Бистриця» пройшла до фіналу.

Коли оголошують «Вас вітає «Бистриця» і на сцену енергійно з усмішками виходять керівник ансамблю Інна Борух, виконавиці Василина Федорів, Ярослава Хомин, Тетяна Сметанюк, Марія Назаревич, публіка захоплено зустрічає оплесками, адже знає, що будуть лунати пісні в гарному професійному звучанні, змістовні, мелодійні, такі, що хвилюють серця. Та й журі конкурсів і фестивалів високо оцінює вокальний ансамбль «Бистриця». Вони не раз виступали на Міжнародному фольклорно-етнографічному фестивалі «Коломийка», «Різдво у Карпатах», звітах району.

Не байдужі співачки і до історії краю. На вшанування редактора газети, вояка УПА Марка Боєслава підготували в'язанку патріотичних і народних пісень і взяли участь у сходженні до урочища Малиновище до криївки народного героя в с. Дзвиняч.

А ще став популярний тандем ансамблю народних інструментів «Бревіс» і ансамблю «Бистриця». Тож часто зі співачками виступають разом і жваво звучать цимбали Костянтина Боруха, скрипка Ярослава Бибика, акордеон Івана Магаса і контрабас Зіновія Магдія, які дарують прекрасний настрій.

Колектив спромігся на виготовлення свого першого кліпу. Жаль, що телеглядачі області не можуть його побачити, бо в нашому краї так багато талановитих виконавців і колективів, що черга ніяк не дійде до сільського колективу, який, хоч вийшов на Перший національний канал, вдома ще належно не пошанований.

Та попри те «Бистриця» виступає і дарує всім свої пісні, чарівні усмішки і радість свята у Польщі, Німеччині, Чехії… Успіхів вам, «бистричанки», хай ваша пісня лине над світом.

Ганна КАЙДАН

ЗДОРОВ'Я

ЗАЙВІ КІЛОГРАМИ

За даними вибіркового обстеження більше половини (54 відсотки) населення нашої області мають нормальну вагу тіла, яка визначається показником «Індекс маси тіла» і є відношенням ваги людини в кілограмах до квадрату її зросту в метрах. Згідно з нормами, встановленими Всесвітньою організацією охорони здоров'я, цей показник вважається нормальним у межах 18,5–25. За цією ж методологією 35,9 відсотка наших краян мають надлишкову вагу, а кожен десятий житель області страждає на ожиріння. А це ж шкідливо для здоров'я.

Серед населення країни більше половини (54,6 відсотка) мають надлишкову вагу та потерпають від цього. Найбільше таких осіб (61,5 відсотка) мешкає на Сумщині, найменше (45,9 відсотка) – в нашій області.

Середня вага дорослої особи в Україні становить 74 кг (чоловіка – 79 кг, жінки – 70 кг). Середній зріст дорослої особи – 169 см (чоловіка – 175 см, жінки – 164 см).

За матеріалами статистики

ТИХЕ ПОЛЮВАННЯ

ГРИБНІ РЕКОРДИ

Ринки буквально завалені грибами. Такого грибопілля не пам'ятають і старожили. Скажімо, у Кривополі – грибний рекорд. Мешканка села разом зі своїми дітьми й чоловіком, який цього року літує на полонині, за день зібрали 196 кілограмів білих грибів і завезли їх на підводі до приймального пункту у Верховині.

На тихому полюванні щастить усім. Так, в Ільцях, на присілку Великий Затінок, 31-річний чоловік назбирав за дві години 44 кілограми боровиків, а двоє хлопчаків старшого шкільного віку у селі Голови за ці ж дві години – цілих 111 кілограм білих красенів. Причому урожай грибів вродив як у гірських, так і в низинних районах.

ДОСВІД ПОТОЙБІЧЧЯ

ВІДХОДИМО, КОЛИ ПРИХОДИТЬ ЧАС…

Багато з тих, хто мав досвід повернення до життя після смерті, розповідають про відчуття присутності інших істот у потойбічному світі. Зразу після того, як їхні душі покидали тіла, з'являлося відчуття, що вони не одні, що з ними є хтось, чиє завдання – полегшити перехід з матеріального до духовного світу. Хоч у деяких випадках це завдання було іншим: потойбічні істоти мали повідомити, що ще не прийшов час умирати й душа мусила повертатися до свого фізичного тіла.

Ось розповідь жінки, яка мала потойбічний досвід під час народження своєї дитинки:

– Народження моєї дитинки було дуже тяжким. Були ускладнення, через які я втратила багато крові. Навіть лікар думав, що я вже вмираю, про що і повідомив моїх родичів. Незважаючи на фізичний стан я мала відчуття, що цілком жива і навіть чула, як лікар передавав сумні новини про мою смерть родичам. Під час цього досвіду я бачила силуети людей, які начебто тинялися під стелею моєї лікарняної палати. Це були люди, котрих я знала у своєму житті, але котрі вже залишили цей земний світ. Серед них я впізнала свою бабусю й дівчинку, з якою ходила до школи і багато інших товаришів і родичів. Усі вони виглядали задоволені. Їхня присутність якимось чином навіяла почуття щастя, і я відчувала, що мене прийшли охороняти. Це було подібне до того, коли приходиш до хати, а люди, які тебе люблять, там тебе зустрічають. Весь час я мала легке і гарне відчуття. Це був чудовий момент, який тривав доти, доки я не подумала про свою новонароджену дитинку. Що станеться з нею, якщо я залишу фізичний світ? Як вона буде рости без мами? І як будуть страждати всі мої інші родичі на цьому світі? Щойно ця думка з'явилася в голові, всі потойбічні відвідувачі миттю зникли. Все це сталося досить швидко, але я не маю жодних сумнівів, що все це було насправді…

За часописом «Вільна думка», Австралія

ВАРТО СПРОБУВАТИ

ІЗ МЕДОМ – М'ЯСО

Гурмани можуть дивуватися, що мед і м'ясо – продукти непоєднувані. Але то лише на перший погляд. Ті, хто з вас приготує страви за запропонованими рецептами, переконаються: це – смакота.

(Закінчення. Поч. у № 37)

Курка по-арабськи

1 кг (цілу тушку) курки, 40 г меду, 2 ст. ложки масла, 1 ч. л. меленого імбиру, 3 ст. л. оливкової олії, сіль – до смаку.

Масло розтопити, змішати з медом і цією масою начинити грудку і ніжки курки. Решту суміші розвести водою і натерти всю курку. Обсмажити на оливковій олії до золотистої скоринки. Порізати на шматки, зверху посипати меленим імбиром. Подавати зі звареною в підсоленій воді капустою броколі.

Курячі крильця з медом

8 курячих крилець, 3 ст. л. меду, 2 зубчики часнику, 3 ст. ложки кетчупу, сік 1 лимона, 1 ч. л. меленої паприки, сіль, чорний мелений перець до смаку.

Часник дрібно посікти і змішати з сіллю та чорним меленим перцем. Крильця вимити й обсушити серветкою, підсмажити на сковорідці, а потім натерти часниковою сумішшю та медом.

Змішати кетчуп, лимонний сік та паприку. Дати соусу настоятися 10–15 хв. Потім змастити цим крильця і перевертаючи смажити до готовності на сковорідці або грилі. Готову страву прикрасити скибочками лимона, помідора і зеленню.

Качка з медом і гранатом

Тушка качки, 100 мл курячого росолу, 50 г меду і 1 гранат.

Підготовлену тушку качки натерти сіллю і запікати на деку в розігрітій духовці 1 год. Потім злити жир, що витопився, полити качку росолом і змастити рідким медом. Запікати ще годину, поливати соком, що виділяється. За 10 хв. до готовності обсипати качку зернятками граната і поливати гранатовим соком.

Качка смажена в меді

Тушка качки, 4 ст. л. меду, гіркий перець, сіль.

1 ст. л. меду розчинити в 5 скл. гарячої води. Тушку качки натерти всередині сіллю і перцем, а зверху змастити медовим сиропом. Дати їй обсохнути. Ще раз змастити тушку медовим сиропом, помістити її на низьку решітку і смажити 1 год. 10 хв. – 1 год. 20 хв. при 200^0 С.

Під час запікання тушку змащувати сиропом. Перед самою готовністю змастити її розтопленим медом. Подавати качку зі смаженою картоплею і салом.

Подав ***Михайло РУДКОВСЬКИЙ***